

A foglalkozási rehabilitáció tartalékai

Együtt élni — együtt dolgozni

Ismeretes, hogy az ENSZ ajánlása alapján az elmúlt évet világszerte a Rokkantak Nemzetközi Évének nyilvánították. Az ENSZ felhívására hazánk is csatlakozott, a feladatok koordinálását országosan a Nemzeti Szervező Bizottság látta el, területi hatáskörrel munkálkodtak a megyei szervező bizottságok.

A nemzetközi évvel kapcsolatban országosan és helyileg is lényegében két fontos célt tűztünk ki. Az egyik: a lehetséges módon változtassunk a rokkantakról és a rokkantakkal összefüggő társadalmi szemléleten és a rokkantak felfogásán is. A másik: segítsük elő a társadalmi élet minden területén a rokkantak életkörülményeinek sokoldalú fejlesztését, javítását.

Társadalmi beilleszkedés

Az év nyitóeseménye az 1981. januárjában megtartott Rehabilitációs Kongresszus volt, amelynek célja egyebek között éppen a rokkantsággal összefüggő nézetek megváltoztatása volt. Ma már azt mondhatjuk, hogy a lakosság — a munkatársak, a lakótársak, a vásárlók, utcán a járókelők és gépkocsivezetők — körében természetesebbé, humánusabbá vált a rokkantság tényének és a rokkantak létének tudomásul vétele. Ez ugyanis döntő feltétele annak, hogy elősegítsük a rokkantak társadalmi beilleszkedését, egyáltalán segíthessünk sorsukon. A szemlélet változtatása a rokkantakra is vonatkozik. Körükben is tapasztalható volt korábban bizonyos elzárkózás, óvatosság és féltékenység, ahhoz, hogy életkörülményeik könnyebbé váljanak, a rokkant emberek is nyílnak, kezdeményeznek, és vállalkozó szelleműnek kell lennie, túl kell magát tennie (amennyire természetesen ez lehetséges) rokkantsága, vagy fogyatékos-sága tényén; keresnie kell a kapcsolatokat a nem fogyatékos emberekkel a lakóterületen és a munkahelyen egyaránt. Természetesen a szemlélet megváltoztatása nem lehetséges néhány nap vagy évszázad alatt. Hosszabb folyamat, mert az emberek gondolkodásában, felfogásában egy olyan változásnak kell végbemennie, hogy megértse: a nem fogyatékosokkal együtt kell élni a rokkantakkal; és nem a fogyatékosokért, hanem a fogyatékosokkal együtt kell munkálkodniuk.

Tavaly a rokkantak életkörülményeinek javításáért sok területen tapasztalhatunk kezdeményezést. A megszokottnál több volt a fogyatékosok körében a hazai és a nemzetközi sportverseny. Szép sikerrel zárult az amatőr rokkant képzőművészek országosan szervezett kiállítása. Több megyében sor került a felnőtt korú fogyatékosok, illetve a testileg vagy szellemileg fogyatékos gyermekek üdültetésének térítésmentes megszervezésére.

Megfelelő munka és kereslet

Komoly eredménynek lehet tekinteni, hogy a múlt évben végre megalakult a Mozgássérültek Országos Szervezete, melynek feladata a rokkantak nyilvántartásba vétele, segítése, érdekeiknek képviselése, számukra társadalmi fórum biztosítása. Az országos szervezet mellett működnek területi érdekképviselői szer-

vek, működik az értelmi fogyatékos gyermekek szüleinek érdekvédelmi munkaközössége és más szervezete is. A sokoldalú segítség legdöntőbb feltétele azonban a még részben vagy egészben munkaképes fogyatékos (csökkent munkaképességű) dolgozó számára megfelelő munka és kereset biztosítása.

Az Állami Fejlesztési Bank 30 millió fejlesztési célhitelt osztott fel pályázatok alapján a csökkent munkaképességűek foglalkoztatását biztosító munkahelyek létesítésére vagy bővítésére. A nyereségérdekeltség alapján működő vállalatoknál a tartalékalapból visszapótlási költség nélkül felhasználható az éves bér 0,2 százalékának megfelelő összeg. Az elmúlt évben már volt példa arra, hogy ezt az összeget egy-egy területen a különböző vállalatok összegyűjtve, koncentrálnak használták fel, adott esetben a tanácsai fejlesztési alapról is kiegészítve azt.

A kifejezetten fogyatékosokat foglalkoztató úgynevezett célvállalatok dotációját a Pénzügyminisztérium jelentősen felemelte és ezzel biztosította számukra a múlt évben, hogy a korábbinál nehezebb gazdasági feltételek ellenére a csökkent munkaképességű dolgozók foglalkoztatását a korábbi szinten megismételhessék. Természetesen ezeknél a vállalatoknál is szükség van az anyagokkal és eszközökkel való ésszerűbb gazdálkodásra, a tartalékok foko-

zatos feltartására, de nyilvánvaló, hogy helyzetük lényegesen nehezebb (az azonos környezeti feltételek mellett) mint a nem rokkantokat foglalkoztató vállalatoké.

Három célra használják fel

Tavaly a lakosság, a keresők, ezen belül több szocialista brigád önkéntes felajánlásából, adományból — országos szolidaritási alap létesítése nélkül is — összegyűjtött mintegy 40–50 millió forint. Az összeg felett a megyei szervező bizottságok rendelkeznek és lényegében háromféle célra használják fel. Ahol lehetséges, az összeg egy részéből próbálnak további munkalehetőséget teremteni a munkára kész csökkent munkaképességű dolgozóknak. Ebből az összegből, ha szükséges, támogatás adható a rokkantak helyi szervezeteinek is. Végezetül az adományok felhasználhatók a fiatalok rokkantak, szellemi vagy fizikai fejlődésükben korlátozott fiatalok iskoláztatására, továbbtanulására és szociális körülmények javítására is.

A nemzetközi év felhívta a figyelmet a rehabilitációval összefüggő kérdésekre. A rehabilitáció rendkívül sokoldalú feladat; a folyamatnak egyik eleme a dolgozó átképzése és egészségi állapotának megfelelő racionális foglalkoztatása. Talán e téren van a legtöbb felhasználatlan tartalék.

Dr. Rózsa József, az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal főosztályvezetője

Szeged a hazai lapokban

1982/5.

LIJAS József: Csongrád és Csanád vármegye XIX. századi történetéhez. Jogtudományi Közlemény, 1981. november. [Ismeretesebb a Tanulmányok Csongrád megye történetéből. XIX. század c. kötetéből.]

SZURÓMI Pál: Triptichon. — Országos tárlatok Szegeden és Vásárhelyen. Művészet, 1982. január. [Kritika a Szegedi Nyári Tárlatról, és a Studio '81 kiállításról is. Reprodukciókkal.]

VARGA László: Energia, energia! Magyar Ifjúság, jan. 15. [A geotermikus energia felhasználása Szegeden.]

BORZÁK Tibor: Beszélgetés a szegedi kísérletről. — Az egységes középiskola modellje. Petőfi Népe, jan. 19. [Interjú dr. Ágoston Györggyel, a JATE pedagógiai tanszékének vezetőjével, és dr. Bánfalvi Józseffel, a Radnóti Miklós Gimnázium igazgatójával.]

[BÁRSONY Éva] (Bársony): Tv-notessz. Esti Hírlap, jan. 20. [Kritika a szegedi körzeti tv-stúdió Teknőkaparó c. filmjéről.]

Méhes Lajos Szegeden. — Regionális ipari tapasztalatcsere. Magyar Hírlap, jan. 23.

BENCISKI Gábor: A földiell gazdálkodni kell. Nők Lapja, jan. 23. [Mellőrzési megyénkben. Fényképekkel.]

SENTE Béla: Mladonyczkya kiállítás Szegeden. Békés megyei Népszás, jan. 28. [Kritika Mladonyczkya Béla szobrászművész tárlatáról. Fényképek.]

[HORVÁTH Kálmán]: Korszerű tartósítóbiztosítás a Dél-alföldi Pincégazdaságban. Népszabadság, jan. 30.

KEKESDI Gyula: Emberi sorok. — Egy tudós hétköznapija. — „A csekély igény provinciális eredményt szül”. Népszabadság, jan. 30. [Dr. Csernay Lászlóról, a SZOTE professzoráról. Fényképek.]

Szegedi Tosca Szombathelyen. Új Tükör, jan. 31. [A szegedi operatársulat vendég szerepléséről. Fényképek.]

Dürer „Apokalypse” in Szeged. Budapesti Rundschau, febr. 1. [Kiállítás a Móra Ferenc Múzeumban.]

HORVÁTH Kálmán: A szegedi szülész főorvos. Népszabadság, febr. 3. [Beszélgetés dr. Bódis Lajossal. Fényképek.]

Kutatók Csongrád megye fejlesztéséért. Népszabadság, febr. 4. [A megyei tanács és a szegedi akadémiái bizottság megállapodása.]

FENÁKEL Judit: Ríporterek kedvence. Nők Lapja, febr. 6. [Beszélgetés Sonkó Imrénével, a Szegedi Kendergyár nyugdíjas cernájával. Fényképekkel.]

Családi események

HAZASSÁG
Rappai András és Nacsá Irén Erzsébet, Höfler Tamás és Végh Éva, Morócz Lajos és Mag Rozália, Eperjesi Jenő és Mária Matild Zsuzsanna, Földi István és Mucsi Klára Ildikó, Tímár László Péter és Szalma Ibolya Edit, Csehó Tibor Zsolt és Takács Viktória, Szűcs András és Korom Erika, Gajdos János Béla és Csamangó Zsuzsanna, Mészáros Imre József és Németh Katalin házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS
Maczelka Lászlónak és Zádori Juliannának Katalinnak Judit, Galló Jánosnak és Suti Rozáliának Piroskának Brigitta Rózsa, Simon Sándornak és Kálmán Agnesnek Mariann, Sipos Istvánnak és Vecsernyés Arankának Attila, Lódi György Lászlónak és Szabó Katalinnak Kata, Lehota Józsefnek és Zombori Erzsébetnek András, Makra Péternek és Forrai Gabriellának Péter Dániel, Balázs Andrásnak és Bíró Ilonának András, Bába Géznak és Dudás Margitnak Betti, Mészáros Józsefnek és Bayer Máriának József, Mészáros Józsefnek és Bayer Máriának Anita, Szabó István és Berkes Viktóriának Anita, Ajtai Imrénének és Jenko Jolánnak József, Hódi

László Szilveszternek és Molnár Erikának Tamás László, Ocskó Tibor Ferencnek és Szűcs Magdolna Margitnak Tamás Tibor, Miklós-Balog Tibornak és Berta Klárának Attila, Kecskeméti Gábor Mihálynak és Petri Adrián Máriának Gergely, Nagy Zoltánnak és Tari Irénnek Tünde Beáta, Borsi Jánosnak és Vereb Valériának Valéria, Szász Sándornak és Paulik Zsuzsannának Sándor Gábor, Novák Jánosnak és Gurzó Máriának Krisztina Rita, Méreg István Jánosnak és Szántó Editnek Gábor, Luteránus Lászlónak és Dobó Katalinnak Emese, Haraszti Györgynek és Pálus Erzsébetnek György, Hrabovszky Andrásnak és Vármossy Éva Klárának Gábor András, Sebők Imrénének és Gubica Ibolyának Edina, Nagy Józsefnek és Simándi Juditnak Judit nevű gyermekük született.

Ruha teszi az embert?

Gyakorlat, izlés, fantázia

Szabóműhely a Marx téren. Cégtulajdonos az egyik szegedi szövetség. Lépünk be.

— Egy öltönyre volna szükségem — mondom az üzletvezetőnek, Boros Gyula szabásznak. — S Önre bízom a szövet kiválasztását és a fazont is.

A mester végighordozza rajtam a tekintetét. Úgy érzem, hogy nem csupán a természetet mérlesekli magában, hanem a vesémben is bele akar tekinteni. Olyan, mint egy pókerjátékos éseleskor. Kopottas ruhám anyagát két ujjá közé fogja, de úgy tesz, mintha csak a szabását vizsgálná, pedig a minőségét is ellenőrzi. A fölmérés mindössze egy pillanatig tart. Lassan, megfontoltan válaszol:

— Lehet róla szó, kérem.

Ezután előkerülnek a szövetminták, a dívatlapok. Elfogadom a szakember ajánlatát és beszélgetünk. Most már fölcsabadultabban viselkedünk mind a ketten.

— Hogyan lett szabó? — kérdésselmelem visszaterlelem az időt két évtizeddel.

— Véletlenül — felelt a mester.

— ?

— Befejeztem az általánosnást jeles eredménnyel és gimnáziumba iratkoztam, de mégsem ültem iskolapadba. Majd fél évet tekeregtem, amikor apám lehordott, kérdőre vont. Ilyen hangulatban ballagtam a Széchenyi téren, és rápillantottam egy vállalati cégtáblára, majd a kirakatban láttam, hogy tanuló keresnek. Benyitottam és aláírtam egy szerződést. Csak odahaza olvastam el, hogy végeredményben milyen szakmát is választottam. Így lettem szabó.

— Elég furcsa, rendhagyó pályaválasztás — mondom.

— Az volt, de most, utólag hálás vagyok a véletlen pillanatnak. Kiváló mesterek tanítottak. Bellányi János és Nagy Ernő. Sajnos, Ernő bácsi már meghalt szegény, ma is sajnálom. Végtelenül ügyes mester volt. Mindent neki köszönhetek, azt is, hogy imádom a szabászatot. Bár az első hónapok megviseltek, hiszen heteken át egy üres tüvel bögdöttem a „gyakorló” szövetet, majd pikíroztam, rongyos lett a kezem tőle.

Aztán változatosság következett a szakmában is, az életben is. Az egyenruházati szabászatnál dolgoztam sokáig, sőt a katonaságnál is a szabóműhelybe vezényelték.

— Ezután? Hogyan folytatódott?

— Döcögött a menet. Akkor nősültem, pénzre hajtottam, de nem ment sem a kereset, sem a munka. Sokat töprengtem, nem akartam „zsibáros” szabóvá válni. Mestereimtől az úriszabóságot, az igényességet

Boros Gyula állítható próbázakóval dolgozik

tanultam. Azon törtém a fejem, hogy kiváltom az ipart, végül a mértékutáni akhoz szegődtem, és elváltam az üzletvezetői beosztást. A haverok még sokáig eljártak a kirakat elé rohogni, hogy ott van-e a nevem, vagy belebuktam. Az élet és a vevők engem igazoltak.

— A vadászruhákat félig-meddig egyenruhák, s úgy hallottam, azokkal sikerei voltak.

— Úgy mondanám, hogy a vadászruha félig sportos, félig úriszabó jellegű öltöny. A minisztérium képviselői bíztak meg akkoriban, hogy a plovdivi II. vadászati világtárlatra készítsek tizenhét darab modellt. Elkészítettem, be is mutatták. Sikertünk volt vele. Ott nem vásári szándékkal jelentkeztünk, csak bemutatkozás, ismerkedés volt a cél.

— S mi lett a kiállított modellel?

— A Nimród boltban eladták mindegyiket. Különböző szeretem, élvezem a vadászruhákat szabását.

— Sokan kopogtatnak be olyan tanácsalant, mint magam is?

— Sokan.

— És milyen megfontolások alapján ajánl öltönyt?

— Már a megjelenés

mond a szabónak valamit. Bajszát visel-e az illető, milyen a ruhája, belepis-log-e a tülkörbe. A tartását figyelem: lehet valaki feszest tartású, hajlott, hasas, átletárat, félvállas. O, vagy X-lábú, nyújtott és egyéb alkattú. A legtöbb embernél több variáció együtt jelentkezik. A szabómester olyan az ismerősök körében, mint a háziorvos. Ismernie kell, hogy ki nek mi a foglalkozása, hova jár, milyen körökben forog, színház, tanácskozásk, külföldi utak. Ugye a kétféle fazonból is van tizenöt-húszféle. Olykor a vevő nem tudja pontosan megfogalmazni az óhátát akkor a mester segít, és közben formálja, alakítja a kuncsaftja izlését.

— Igényesek az emberek?

— Bizonyos öltözködési szokások állandóak, de van olyan terület, ahol visszacsúszott az igényesség. Korábban azt mondták, hogy valaki francia, vagy angol úriszabó, most egységesen varró szakmunkás a titul. De azért ma is van mellényszabó, zakószabó, nadrágszabó, sőt külön szalonszabó, aki szmokingot, frakkot, zakettet, s különleges öltönyöket készít.

Ezekhez gyakorlat, izlés és fantázia kell.

— A ruha teszi az embert?

— Erre azt mondom, hogy a ruha is. A jól öltözöttség nem káros a szocializmusra. De komolyra fordítva, tapasztalatból magam is állíthatom, hogy aki nem igényes a ruházata, az önmagára sem az, sem munkájára, sem magatartására. Természetesen vannak bizonyos foglalkozások. Van olyan ember, akinek megengedik az öltözetét, de vannak olyanok is, akiknél nem a ruhára figyelnek, hanem arra, amit mond, amit csinál.

— Milyen forrásokból merítenek a szabók, divatot?

— A jó szabómesterek jó izlésűnek, érdeklődőnek kell lennie. Ne csak nézzen, lásson is. Ezt értem a filmekre, a tévére és az utca emberére. A szabók jobban odafigyelnek egy filmmel a szereplők ruházatára, mint a cselekményre.

— A konfekció konfekciót jelent?

— Is, is. De bármilyen szélesre bővítik a méret-táblázatot, mindig lesznek azoktól eltérő alkattú emberek, meg olyanok is, akik varratnak.

— Egy szabó azt mondta, hogy hiányolja a hajdani „névjegyet”.

— Igaza van. A sofőrök-nél, de még a villamosvezetőnél is kiírják a nevet. A konfekcióipar csak annyit jegyez föl az öltönyre, ami a céget reklámozza, de nem a szabászt ismerik meg ezáltal, hanem a vállalatot. Pedig...

Boros Gyula versenyzőalkat a szakmájában. Valószínű ezt még sportolókoraiban tanulta meg, hiszen jól öltözött, edzői vizsgát is tett.

— Sikerélményre vágynak, s ezt a szakmában gyakran érezhetem.

Ilyen sikerélményei közé tartozik egy ötletes újítás. Francia találmány, s ő valamilyen tökéletesített, rajta. Varrás előtt lepróbálja a zakót egy állítható, igazítható „mindenesen”. A szakmai versenyeken is hírt vitte a szegedi szövetségi iparnak. S mit mond a szabó búcsúzóul? „Madarat tolláról, embert ruhájáról...”

Gazdag István